

**Unios notatserie
nr. 5/2021**

Unios
kommentarer til
Solberg-regjeringens forslag til
statsbudsjett for 2022
(og noen innspill til regjeringen Støres
tilleggsproposisjon)

Brev til Finanskomiteen og Kommunal- og forvaltningskomiteen

20. oktober 2021

Innhold	Side
Ny kurs.....	3
Klima, CO2-avgift og elektrifisering	6
Skatt og fordeling	7
Kommuneøkonomien	10
Barnehage, grunnskole og videregående opplæring.....	12
Helse- og omsorgstjenester.....	13
Høyere utdanning og forskning.....	16
Studentvelferd.....	17
Politi.....	18
Den norske kirke.....	19

Unios notatserie på www.Unio.no (utdrag)

- Nr 5 2009 Offentlig tjenestepensjon – om meklingsresultatet 2009
- Nr 6 2010 Kombinasjon arbeid og pensjon
- Nr 1 2011 Brutto er best
- Nr 5 2011 Uførepensjon og skatt
- Nr 7 2011 Kunnskapskommunen
- Nr 1 2012 På arbeidsgivers nåde – privat tjenestepensjon
- Nr 2 2012 Er forskning arbeid?
- Nr 5 2012 Hybriden – tjenestepensjon à la carte
- Nr 6 2012 Frontfagsmodellen – modell under press
- Nr 7 2012 Hybriden – Unios hørings svar
- Nr 1 2013 Yngre årskull og offentlig tjenestepensjon
- Nr 5 2013 Ny uførepensjon i offentlig tjenestepensjon fra 2015
- Nr 6 2013 Ny uførepensjon i privat tjenestepensjon fra 2015
- Nr 4 2014 Handelsavtaler og handel med tjenester
- Nr 6 2014 Offentlig tjenestepensjon målt mot andre tjenestepensjonsordninger
- Nr 5 2015 Produktivitet – Unios kommentarer til Produktivitetskomisjonens innstilling
- Nr 2 2016 Produktivitet II – Unios kommentarer til Produktivitetskomisjonens andre innstilling
- Nr 3 2016 Hvor høy avkastning bør det forutsettes for innskuddspensjon?
- Nr 7 2016 Innskuddspensjon – arbeidsgivers drøm
- Nr 8 2016 Cappelen-utvalget
- Nr 1 2020 Korona unntakstilstand
- Nr 2 2020 Finanspolitiske tiltak i forbindelse med korona-pandemien
- Nr 4 2020 Om å ta ut folketrygden ved 67 år og fortsette i jobb – virkninger av samordningsreglene
- Nr 5 2020 Medlemmer og yrkesaktive i LO, Unio, YS og Akademikere
- Nr 8 2020 Unios kommentarer til Solberg-regjeringens statsbudsjett for 2021
- Nr 9 2020 Unios innspill til regjeringen Solberg i forkant av statsbudsjettet 2022
- Nr 1 2021 Før tariffoppgjøret 2021
- Nr 2 2021 Unios kommentarer til Revidert budsjett 2021 og Kommuneproposisjonen 2022
- Nr 3 2021 Trygdeoppgjøret 2021
- Nr 4 2021 Før statsbudsjettet 2022 (og stortingsvalget 2021)
- Nr 5 2021 Unios kommentarer til Solberg-regjeringens forslag til statsbudsjett for 2022

Unios notatserie gir bakgrunn og kommentarer til aktuelle faglige og politiske spørsmål. Her trykker vi også Unios syn i viktige hørings saker og våre innspill i forbindelse med statsbudsjett mv.

20.10.2021

Ny kurs

Unio ønsker en ny kurs med bedre fordeling, kraftigere sysselsettings- og klimapolitikk og bedre verdsetting av kompetanse, ansvar og sikkerhet. Budsjettpolitikken må brukes aktivt for å skape nye arbeidsplasser og hindre at pandemien gir økt utstøting og flere i varige stønadsløp. Det grønne skiftet trenger statlig dråhjelp, en aktiv næringspolitikk, økt forskningsinnsats, målsatte utslipp for alle næringer og avgiftspolitikken må brukes aktivt.

Svært høy langtidsledighet med fare for varige stønadsløp

Det er registrert 67 600 helt arbeidsledige i september tilsvarende 2,4 pst av arbeidsstyrken. Det er litt høyere enn før pandemien, men hele 63 pst har nå vært ledige i mer enn 6 måned og nesten halvparten har vært ledige i mer enn ett år. Det er ikke riktig å trappe ned arbeidsmarkedstiltakene med 2000 plasser slik regjeringen Solberg gjør i budsjettforslaget. Ungdommen er hardt rammet under pandemien. Nedstengning og digital hjemmeundervisning har svekket læringsutbyttet for mange og gitt økt ensomhet og psykiske vansker for andre. Sysselsettings- og arbeidsmarkedspolitikken må hindre utstøting og flere unge i varige stønadsløp. Den jobben må tas i 2022. Arbeidsmarkedstiltakene og utdanningstiltakene må derfor styrkes.

Mer penger til kommunene for å styrke utdanning, helse og omsorg

Kommunenes frie inntekter må styrkes med 3 mrd. kroner ut over regjeringen Solbergs forslag. Kommunene må få midler til vedlikehold, digitalisering av offentlig sektor og til å styrke det generelle tjenestetilbudet, herunder økt grunnbemanning i helse- og omsorgstjenestene og flere kvalifiserte lærere i barnehage og skole. Unio ser fram til en reform slik det skisseres i Hurdalsplattformen, der NAV og kommunene skal sikre mottakere av AAP og uføretrygd jobb ved siden av trygden, og at kommunenes merkostnader dekkes.

Styrk det forebyggende arbeidet og avvis økte egenandeler

Forebygging taper ofte kampen om kronene selv om de samfunnsøkonomiske begrunnelsene er gode. Koronaen har tydeliggjort denne konflikten. Etterslepet i behandling, rehabilitering, habilitering og rusarbeid må tas på alvor for å unngå varige helseskader, økte behov for dyrere behandling og økte samfunnsøkonomiske kostnader av utstøting fra arbeidslivet. Videre må den kraftige økningen i egenandelstaket avvises.

ABE-kuttene må stoppes

Regjeringen Solberg har siden 2015 som en del av inndekningen på statsbudsjettet, gjennomført årlige ABE-kutt i alle statlige virksomheter, sykehus, universiteter, høyskoler og forskningsinstitusjoner. Samlet utgjør Solberg-regjeringens akkumulerte ABE-kutt fra 2015 til 2021 nå 14,2 mrd. kroner, tilsvarende lønnskostnadene til om lag 18 200 årsverk. Solberg-

regjeringens statsbudsjettforslag foreslår nye kutt i 2022 tilsvarende om lag 2 mrd kroner. Det er bra at Hurdalsplattformen skroter ABE-kuttene og at Støre-regjeringen vil satse på en tillitsreform der effektivisering skal gjennomføres i samarbeid med de ansatte og partene i arbeidslivet. ABE-kuttene har rammet det forebyggende arbeidet, svekket beredskapen, gjort kampen mot koronapandemien vanskeligere og gitt dårligere støttefunksjoner for forskning og undervisning.

Øk statens andel av forskningen

Forskning er viktig som grunnlag for kunnskapsutvikling, omstilling og kvalitet. Grunnbevilgningene i UH-sektoren må styrkes. Statlig forskningsinnsats må økes til 2 pst av BNP fram til 2030 for å kompensere for lavere privat forskning og bidra til det grønne skiftet. I løpet av stortingsperioden må den statlige andelen opp i 1,5 pst.

Skattene må omfordele bedre

Det er store muligheter til å forbedre skattesystemet, både mht. effektivitet og fordeling. Vi har store naturressurser med flere muligheter til å forbedre og utvide grunnrentebeskatningen. Skatten på store kapitalinntekter, store formuer, store eiendommer og forurensing kan økes mot lavere skatt på arbeid.

Forpliktende utslippsbudsjett for hvert år fram til 2030

Vi har 10 år på å oppfylle Parisavtalen. Klimagassutslippene skal halveres innen 2030. Skal vi klare målene som er satt for dette tiåret, må de årlige reduksjonene være i størrelsesorden 8 pst som i koronaåret da store deler av næringslivet ble stengt ned. Solberg-regjeringens forslag til økning i CO2-avgiften på 28 pst uten unntak for bensin og diesel, må videreføres.

Fullt fradrag for fagforeningskontingent

Fagforeningsfradraget har stått stille under Solberg-regjeringen, så også i forslaget til statsbudsjett for 2022. Vi er fornøyde med at Støre-regjeringen vil doble fagforeningsfradraget. Det må gjøres fra budsjettåret 2022. Det er viktig for å holde organisasjonsgraden høy, noe som igjen bidrar til å hindre sosial dumping og uverdige arbeidsforhold. Det er også forskningsmessig belegg for at høy organisasjonsgrad bidrar til økt produktivitet.

Store forventninger til pensjonsprosesser med partene

Endringer i privat AFP, pensjon fra første krone, alderspensjon for de med særaldersgrense og kompensasjon for levealdersjustering for uføre som går over på alderspensjon har vært prosesser som enten er stoppet eller blitt trenert under Solberg-regjeringen. Statsbudsjettforslaget inneholder ingen positive signaler på disse områdene. Unio forventer nye takter fra Støre-regjeringen med bakgrunn i Hurdalsplattformen. Vi krever også at den nedre grensen på 20 pst stilling fjernes i de lovfestede ordningene, slik at alle offentlige tjenestepensjonsordninger får opptjening fra første krone.

Ingen midler til nasjonalt varslingsombud

Det er skuffende at Solberg-regjeringen ikke har satt av midler til etablering av et nasjonalt, uavhengig varslingsombud i 22-budsjettet som vil hjelpe arbeidstakere og arbeidsgivere til å forebygge og håndtere krevende varslingsaker, og spare samfunnet for betydelige kostander

og belastninger. Det har vært svært mange vanskelige varslingsaker i arbeidslivet i 2020-21. Etablering av et nasjonalt varslingsombud er beregnet å koste 40-50 mill. kroner.

Lavt anslag på KPI-veksten i 2021 reduserer realverdien av kommunenes inntekter

Nasjonalbudsjettet anslår at KPI-veksten i 2021 blir 2,8 pst. De ni første månedene sammenliknet med i fjor, viser en KPI-vekst på 3,1 pst. SSBs prognose fra september anslår at KPI vokser med 3,3 pst i 2021. Skal regjeringen Solbergs anslag på 2,8 pst slå til, må KPI falle med litt over en prosent hver av de tre siste månedene i år. Nasjonalbudsjettet har ingen omtale av forutsetningene for prisanslagene i budsjettet. Det lave prisanslaget vi derimot, slik kommuneopplegget beregnes, redusere realverdien av kommunesektorens inntekter i 2021 og 2022, dersom fasit blir høyere prisvekst.

Norske lønns- og arbeidsforhold i norske farvann og på norsk sokkel

Næringene i havrommet vil også i framtida ha en viktig rolle for økonomien, i gjennomføringen av det grønne skiftet og utvikling av nye energiformer og energiforsyningen. Solberg-regjeringen har oversett betydningen av norsk maritim kompetanse og tar sjøfolka og kompetansen for gitt. Det er skuffende å se at statsbudsjettforslaget svekker nettolønnsordningen i stedet for å følge Holmefjordutvalgets innstilling om å fjerne taket og utvide dekningsområdet.

Regjeringen Solberg følger ikke opp Stortingets vedtak om å lovregulere norske lønns- og arbeidsvilkår på norsk sokkel og i norske farvann, samt en løsning for offshore. Dette arbeidet haster og er avgjørende for næringens evne til å ivareta, utvikle og etablere arbeidsplasser i hele landet.

Gjennomføringen av det grønne skiftet i havrommet og utvikling av nye næringer og arbeidsplasser krever en tydelig satsing på kompetanse, utdanning og etter- og videreutdanning. Samtidig må regjeringen i denne massive omstillingen i næringslivet ha oppmerksomhet på helse, miljø og sikkerhet og arbeidslivsforskning, da dagens regelverk ikke nødvendigvis er relevant eller tilstrekkelig for den nye næringen. Det mangler avsetning av nødvendige midler til dette.

Det er avgjørende for å lykkes at en har faste ansettelser, reduserer bruken av bemanningsbyråer og har gode trygge jobber som tar spillereglene i arbeidslivet på alvor. Trepertssamarbeidet blir enda viktigere fremover.

Styrk bibliotekenes utviklingsmuligheter

Budsjettforslaget gir ikke bibliotekene mulighet til å bedre tjenestetilbudet. Særlig mangler det midler til utvikling i bibliotekene.

Bibliotekene er viktig for lesemestring, kildekritikk, integrering og bærekraft, det lar seg ikke gjøre uten at Nasjonalbibliotekets midler for prosjektutvikling økes. Videre foreslår vi et kompetanseløft for bibliotekarer gjennom en 5-årig strategi for etter- og videreutdanning av bibliotekarer i offentlig sektor. Folkehelseinstituttet og Helsebiblioteket.no trenger økte øremerkede midler for å sikre tilgang til kvalitetssikret medisinsk forskning til alle i Norge. ABE-reformen og gjentatte kutt har svekket dette tilbudet.

Klima, CO₂-avgift og elektrifisering

Klimagassutslippene skal halveres innen 2030. Skal vi klare målene som er satt for dette tiåret, må de årlige reduksjonene være i størrelsesorden 8 pst som i koronaåret da store deler av næringslivet ble stengt ned.

Opptrappingen av CO₂-avgiften og overgang til elektrisk transport som til nå har vært de viktigste virkemidlene for å redusere utslipp, må suppleres med kraftfulle tiltak som gir utgiftskutt på alle samfunnsområder. Staten må være villig til å stille med eierkapital og risikokapital i samarbeid med private virksomheter for å få fram ny næringsvirksomhet og gode fornybarprosjekter. Norge trenger et forpliktende og ambisiøst utslippsbudsjett som setter årlige måltall for reduksjonen i CO₂-utslippene sektor for sektor, næring for næring fram til 2030 da CO₂-utslippene skal være redusert med 55 pst.

CO₂-avgiften skal opp i 2000 kroner

Unio støtter regjeringen Solbergs forslag om å øke CO₂-avgiftene med 28 pst i statsbudsjettet for 2022 og at bensin og diesel ikke holdes utenom økningene. Forslaget står i skarp kontrast til Solberg-regjeringens 5-pst økning (med unntak for bensin og diesel!) i 2021-budsjettet.

En økning på om lag 30 pst i 2022 er nødvendig av tre grunner. For det første, skal vi klare å nå en CO₂-pris på 2000 kroner i 2030, må økningene i avgiften være om lag 15 pst hvert år fram til 2030. Når Solberg-regjeringen startet så svakt i 2021, vil det hvis vi ser 2021 og 2022 under ett, være nødvendig å øke med så mye som 28 pst i 2022. For det andre har vi lært fra Klimakur 2030 at det kan være dyrt og gi betydelig lavere utslippskutt fram mot 2030 om tiltakene utsettes ett år eller to. For det tredje anslår nasjonalbudsjettet at privat konsum vil øke med over 11 pst i 2022, det vil bidra til en kraftig økning i CO₂-utslippene. Støre-regjeringen må derfor videreføre forslaget om å øke CO₂-avgiftene med 28 pst i 2022.

Oppslutning om avgiftsøkninger krever utjavnende tiltak

For å sikre oppslutningen om klimapolitikken, mener Unio at det må settes inn tiltak som motvirker sosiale utslag av avgiftsøkningene, men disse må ikke knyttes direkte til bruk av fossilt drivstoff. Videre må staten raskt bidra til å få opp ladeinfrastruktur der markedet ikke klarer dette.

Oljeselskapene bør pålegges å elektrifisere med havvind

Petroleumsinvesteringene ventes samlet å gå ned med nesten 15 pst for de tre årene 2020-2022, mens dette mer enn tas igjen med høy vekst i petroleumsinvesteringene i 2023 og 2024. Dette tyder på at kornskattelettelsene for oljeselskapene som Stortinget hastevedtok i fjor sommer virker. Spørsmålet er om næringen og det grønne skiftet er tjent med at investeringene i petroleumssektoren svinger først ned med nesten 30 mrd. kroner for deretter å øke med 30 mrd. kroner i årene 2023 og 2024, når pandemien forhåpentlig er over og den langsiktige trenden må være et skifte fra petroleumsinvesteringer til fornybarinvesteringer.

For energiprodusenter som Norge vil dette få store konsekvenser for økonomi og samfunn. Klimautslippene fra produksjonen er marginale sammenliknet med klimautslippene fra bruken

av olje og gass. Da er det liten trøst at produksjonen av norsk olje- og gass gir relativt lite utslipp. På kort sikt vil imidlertid elektrifisering av sokkelen bidra til at vi kan klare de nasjonale klimamålene. Den beste måten å få til rask elektrifisering og rask omstilling av olje- og leverandørnæringa er å pålegge oljeselskapene å bygge ut like mye havvind som de trenger til elektrifiseringen av sokkelen. Havvindmøllene bør ha hjemfallsrett etter en viss tid på samme måte som de private kraftverkene ble pålagt hjemfall i konsesjonslovene og industrikonsesjonsloven for over 100 år siden. Videre må det sikres nasjonal kontroll over kraftnettet som havvindmøllene skal knyttes til.

Trepartssamarbeidet og bærekrafts- og klimapolitikken

Trepartssamarbeidet må styrkes både sentralt og lokalt i bærekrafts- og klimapolitikken. Involvering, deltakelse og medvirkning på arbeidsplassen er viktig for å lykkes i arbeidet. Det offentlig må gå foran og bruke sin innkjøpsmakt i klimaets tjeneste. Staten og kommunene må sikres grønn innkjøps- og anbudskompetanse.

Lovverket må stille krav og legge til rette for grønne løsninger lokalt. Det må opprettes et fond tilsvarende klimasatsmidlene i kommunal og fylkeskommunal sektor, hvor statlige virksomheter kan søke om støtte til tiltak som reduserer utslipp av klimagasser og gjennom det bidrar til en raskere omstilling til lavutslippssamfunnet. Enova må styrkes, og muligheten til økt energieffektivisering i eksisterende bygningsmasse må utnyttes bedre.

Skatt og fordeling

Skatte- og avgiftslettelsene under regjeringen Solberg har med forslaget til 2022-budsjett kommet opp i 38 mrd. kroner. Samtlige skattelettelse er hentet i oljefondet. Skattelettelsene har bidratt til å svekke framtidig finansiering av velferden og bryter på flere områder med prinsippene som har ligget til grunn for skattereformene siden 1992.

Dårlig fordelingsvirkning og svak sysselsettingseffekt

Solberg-regjeringens skattelettelse har gitt en svakere sysselsettingsvekst enn om pengene hadde blitt brukt på å stimulere privat- og offentlig aktivitet. Etter koronaen blir handlingsrommet i finanspolitikken raskt mindre. Da må skatter og avgifter økes for å styrke velferdstjenestene og det grønne skiftet.

10,6 mrd. kroner har gått til de ti prosent rikeste når skattenivået i 2021 sammenliknes med skattenivået i 2013. Deler av skattelettelsene har vært rettet ensidig mot de aller rikeste med de høyeste formuene. De tusen rikeste har i gjennomsnitt fått mer enn 1,5 mill. kr i skattelette.

I 2022 foreslår regjeringen Solberg ytterligere skattelettelse som treffer de rikeste. Verdsettelsen av aksjer foreslås redusert fra 55 til 50 pst av formuesskattegrunnlaget. Dette gir aksjeeiere en skattelette på 790 mill. kroner. Unio mener at dette er feil prioritering. Regjeringen Støre må vri skattene slik at det blir billigere å sysselsette og dyrere å eie kapital, formue og eiendom, og det må bli dyrere å forurense.

Både OECD, IMF og ILO har sagt at det vil være vekstfremmende å vri noe av skattebyrden bort fra de med lavere inntekt og formue over på de med høy inntekt og formue. Små forskjeller fremmer økonomisk vekst og styrker tilliten i samfunnet, noe som er avgjørende i

vår arbeidslivsmoell og som har vist seg å være avgjørende i pandemibekjempelsen. Unio er tilfreds med at Hurdalsplattformen vil øke verdsettelsen av aksjer til 80 pst av formuesskattegrunnlaget.

Jobbfradrag for unge dyrt og med svak sysselsettingseffekt

Regjeringen Solberg foreslår et skattefradrag (jobbfradrag) for unge under 30 år på 23 500 kroner. Helårsvirkningen av fradraget er beregnet til å koste 1,5 mrd. kroner. Unio deler regjeringens bekymring for sysselsettingssituasjonen for de unge, men viser til Sysselsettingsutvalget som konkluderte: «*Basert på eksisterende kunnskapsgrunnlag vil jobbskattefradrag likevel bare gi moderate sysselsettingseffekter sammenliknet med det betydelige provenytapet en slik ordning vil innebære*». Unio støtter lavere skatt på lave inntekter, uavhengig av alder, sivilstand og den enkeltes sysselsettingssituasjon. Skattemessig antas dette gi de beste virkningene for arbeidstilbudet. Dessuten mener vi at de største hindringene for ungdom som ikke får en fot inn i arbeidsmarkedet er knyttet til utdanning og kompetanse.

Bra med overgang til mer bruttoskatt, men selspasskatten har blitt lav og med nye hull

Regjeringen Solberg har de siste 8 årene redusert skattesatsen på alminnelig inntekt og selskapsskatten fra 28 pst til 22 pst. For personer har dette blitt oppveid av økt bruttoskatt, såkalt trinnskatt eller økt utbytteskatt. Denne vridningen fra nettoskatt til bruttoskatt for personer har økt effektiviteten i skattesystemet og bidratt til å øke den faktiske progressiviteten all den tid personer med høy inntekt har større fradrag enn personer med lav inntekt. Dette er en egenskap ved skattesystemet som bør videreføres, selv om økt rente vil gi relativt sette hardere rentebelastning enn tidligere.

Hurdalsplattformen varsler at skattesatsen for selskaper skal ligge fast i stortingsperioden. Dermed ligger også skattesatsen for alminnelig inntekt for personer fast. Det hadde derimot ikke vært noe i veien for å øke selskapsskatten noe selv om skattesatsen for personers alminnelige inntekt videreføres på 22 pst. Avstanden mellom selskapsskattesatsen og skattesatsen på alminnelig inntekt må derimot ikke bli så stor at det gir incentiver til omgjøring av arbeidsinntekt til kapitalinntekt. Skattesystemet vil åpenbart tåle noe avstand mellom disse satsene dersom det på et senere tidspunkt blir ønskelig å øke selskapsskatten. Vi ser også fram til at regjeringen Støre går igjennom aksjonærmodellen og fritaksmetoden som har vist seg å være en måte for de rike til å redusere den effektive skattesatsen.

Grunnrenteskatter

I Norge har vi lang tradisjon for at den grunnrente som oppstår ved utnyttelse av fossefall og i produksjon av olje- og gass skal tilfalle fellesskapet istedenfor energiselskapene. Grunnrente er imidlertid noe som oppstår i en rekke næringer. Vi bør ha tilsvarende grunnrentebeskatning i oppdrett, havbruk, fiske, telesektoren eller for fordelen ved å bo eller ha næringsseiendom der samfunnet har lagt inn store investeringer i kommunikasjon og offentlig velferd (f.eks. bysentra). Grunnrenteskatter som er riktig utformet, har den egenskap at de ikke påvirker investeringsbeslutningene. De er såkalt «nøytrale». Det vil si at en investering som er bedriftsøkonomisk lønnsom også vil være samfunnsøkonomisk lønnsom.

Ved å utnytte grunnrenteskatter og skatter som gir bedre ressursutnyttelse og miljøgevinster fullt ut, kan vi dempe vridningseffektene av andre skatter og avgifter. Regjeringen og Stortinget har så langt vært negative til å innføre grunnrentebeskatning i flere næringer.

Havbruk er det nærmeste eksemplet, her har milliardærene dukket opp som paddehatter. Et lovutvalg foreslo 40 pst grunnrenteskatt på overskudd ut over normalavkastning i havbruk. Det ville gitt økte skatter på 7 mrd. kroner årlig. Når det gjelder vindkraft, er regjeringens forslag om produksjonsavgift fra 2022 ikke godt nok. Et annet område er næringsseiendom. Grunnrente bør i større grad beskattes i byene. Eiendom høster betydelig ekstraavkastning av det offentliges tilrettelegging i sentrale strøk. I bysentra kan f.eks. avskrivningene av næringsbygg være null eller negative. Eller det kan innføres grunnrenteskatt på næringsbygg i visse strøk.

Rydd opp i oljebeskatningen

Vi vil også påpeke at omleggingen av grunnrenteskatten for olje- og gassproduksjon til en kontantstrømskatt, fjerne friinntekten og fjerne/reducere verdien av leterefusjonsordningen, en omlegging som vi i utgangspunktet støtter, står i skarp kontrast til den midlertidige skatteordningen som Stortinget vedtok i juni 2020 som ga umiddelbar utgiftsføring og økt friinntekt. Skal vi over tid klare en jamn og troverdig nedtrapping av investeringsaktiviteten i oljesektoren som skal bygge opp under det grønne skiftet, må petroleumsskatten justeres slik at det samlet sett blir mindre lønnsomt å lete og bygge ut nye felt.

Øk grunnrenteskatten i kraftsektoren

De skyhøye elprisene viser med all tydelighet at grunnrentebeskatningen i kraftsektoren ikke er tilstrekkelig. Mer av grunnrenten må komme felleskapet til gode. Det vil gjøre det lettere å kompensere de sosiale utslagene av høye elpriser. Mens økt skatt fra oljevirkomheten går rett inn i oljefondet, styrker økt skatt fra kraftsektoren inntektssiden i statsbudsjettet.

I dag er grunnrenteskatten for vannkraft 37 pst, 19 prosentpoeng lavere enn for petroleum. I tillegg kommer vanlig overskuddsskatt på 22 pst. En av årsakene til at grunnrenteskatten for vannkraft er lavere enn for olje og gass er at det ofte er knyttet lokale konsesjonsbetingelser til kraftproduksjonen. Grunnrenteskatten for vannkraftverk bør opp på tilsvarende nivå som for oljeselskapene. Det må være mulig å finne måter å justere for den beskatningen som konsesjonskraft og andre konsesjonsbetingelser utgjør. I tillegg må det ryddes opp i både fradragmuligheter og avskrivningsregler som reduserer skattegrunnlag i næringen.

Kommuneøkonomien

Regjeringen Solbergs kommuneopplegg for 2022 betyr innstramninger og svekket tjenestetilbud. Mange kommuner melder om stramme budsjetter i år og at dette har gått ut over kjernetjenestene. I tillegg er sektorens gjeld rekordhøy. 2022-budsjettet vil gjøre situasjonen verre om ikke Støre-regjering øker de frie inntektene betydelig. Unio krever at de frie inntektene økes med minst 3 mrd. kroner ut over regjeringen Solbergs forslag.

Kommunene må få midler til å framskynde digitaliseringen av offentlig sektor og til å styrke det generelle tjenestetilbudet, herunder økt grunnbemanning i helse- og omsorgstjenestene, flere lærere og barnehagelærere, samt styrke fastlegeordningen.

Forutsigbar kommuneøkonomi viktig

Erfaringene med kommuneøkonomien under den første rødgrønne regjering fra 2005 var blandet. Første år ble de frie inntektene økt betydelig. Deretter var det imidlertid flere år hvor handlingsrommet stagnerte eller ble mindre. Unio ber Støre-regjeringen unngå denne type svingninger i handlingsrommet som skaper uforutsigbarhet og gjør planleggingen i sektoren vanskeligere. Unio ber også den nye regjeringen være mer åpen om tjenester som «spiser» av de frie inntektene, slik at vi får en reell diskusjon om kommunenes økonomiske handlingsrom.

Betydelig kutt i kjernetjenestene utdanning, helse og omsorg

Regjeringen Solberg legger seg i det nedre intervallet fra Kommuneproposisjonen for hvor mye veksten i de frie inntektene skal øke neste år. Kommuneproposisjonen foreslo mellom 2,0 og 2,4 mrd. i økte frie inntekter. Regjeringen Solberg foreslår nå 2 mrd. kroner i 2022.

Justert for demografi, merkostnader til pensjon og regjeringens satsinger innenfor de frie inntektene, vil det slik regjeringen Solberg ser det være et økt handlingsrom for kommuneøkonomien i 2022 på 0,5 mrd. kroner.

Regjeringen tar derimot ikke høyde for alle de andre tjenestene som spiser av de frie inntektene. Det gjelder bemannings- og pedagognormen i barnehagene som KS har anslått til å være underfinansiert med 1 mrd. kroner. Nå vil regjeringen at 100 mill. kroner av de frie inntektene skal brukes på formålet. Det gjenstår da 0,9 mrd. kroner som ikke er finansiert. Videre er toppfinansieringen av ressurskrevende brukere kuttet med 1,4 mrd. kroner siden 2015. Kuttet i 2021 var 300 mill. kroner. Dårlige fylkesveier, ras-, flom- og skredsikring og ikke minst annen mervekst i helse og omsorg som ikke fanges opp av demografikostnadene vil også spise av de frie inntektene.

Redusert økonomisk handlingsrom på minst 1,4 mrd. kroner

Samlet vil Solberg-regjeringens budsjettforslag gi en reell nedgang i det økonomiske handlingsrommet for kommunesektoren på minst 1,4 mrd. kroner. Det vil gi reelle kutt som rammer kjernetjenestene utdanning, helse og omsorg som er helt avhengig av veksten i de frie inntektene.

Økt skatteinntang i 2021 er engangspenger som ikke videreføres

Regjeringen oppjusterer skatteanslaget for 2021 med 5,9 mrd. kroner ut over anslagene som ble gjort i RNB. Dette er penger som kommunesektoren får beholde, men som ikke gir grunnlag for mervekst i 2022. Den ekstra skatteinntangen i 2021 kan dermed ikke brukes til en permanent økning i utgiftene all den tid det er snakk om «engangspenger».

Unio krever at de frie inntektene øker med 3 mrd. kroner ut over Solberg-regjeringens forslag

Unio krever at de frie inntektene i kommunesektoren i 2022 økes med 3 mrd. kroner ut over regjeringen Solbergs forslag. Dette vil kunne gi en etterlengtet styrking av kjernetjenestene utdanning, helse og omsorg.

Full kompensasjon for den enkelte kommune for faktiske pandemiutgifter

Unio krever også at den enkelte kommune får kompensert for faktiske utgifter under pandemien, det holder ikke at KS og staten har sagt at dette er ivaretatt på makronivå. Flere kommuner som har hatt det høyeste smittetrykket, sier at de har store udekkede regninger både fra i fjor og så langt i år.

Tabell 1: Kommunesektorens økonomiske handlingsrom 2022*

Regjeringens anslag på økning i frie inntekter	2,0 mrd.
Demografikostnader som må dekkes innenfor de frie inntektene	-0,9 mrd.
Økte pensjonskostnader ut over deflator (2,5 pst)	-0,4 mrd.
Satsinger innenfor de frie inntektene (flere barnehagelærere og satsing på psykisk helse barn og unge)	-0,2 mrd.
Regjeringens «økte handlingsrom» for kommunesektoren i 2022	0,5 mrd.
Utgifter som spiser av de frie inntektene som regjeringen Solberg ikke tar med i regnestykket:	
Bemannings- og pedagognorm barnehager	-0,9 mrd.
Toppfinansiering ressurskrevende brukere	-0,3 mrd.
Annen mervekst helse og omsorg som ikke fanges opp av demografikostnadene	
Vedlikehold av fylkesveier (anslag brukt i 2021)	-0,5 mrd.
Ras-, flom- og skredsikring	-0,2 mrd.
Netto økonomisk handlingsrom frie inntekter 2022	minst -1,4 mrd.

*Sammenliknet med inntekter i 2021 anslått i RNB.

Barnehage, grunnskole og videregående opplæring

For at kvaliteten i barnehagene og skolene skal opprettholdes og forbedres, må kommuneøkonomien styrkes betydelig allerede neste år. Vi minner også om at lønn og rekruttering til læreryrket er tett koblet.

Barnehage

Regjeringen Solberg foreslår i sitt forslag til statsbudsjett at 100 mill. kroner av veksten i de frie inntektene til kommunene blir grunnlagt med å legge til rette for flere barnehagelærere i barnehagene og 20 millioner kroner til en tilskuddsordning til flere barnehagelærere i levekårsutsatte områder. Regjeringen Solberg mener disse to satsingene er starten på en opptrapping mot 50 prosent barnehagelærere.

Unio mener flere barnehagelærere er avgjørende for tilbudet barna får, for barnas trivsel og for hvordan hvert enkelt barn blir hjulpet i sin allsidige utvikling. Unio er derfor positiv til at opptrappingen til 50 prosent barnehagelærere starter. Men Unio mener at satsingen på flere barnehagelærere ikke er kraftfull og forpliktende nok. Vi foreslår derfor at satsingen for å legge til rette for flere barnehagelærere øremerkes og økes til 200 mill. kroner.

For å sikre alle barn et likeverdig tilbud trenger barnehager i områder med levekårsutfordringer høyere tetthet av barnehagelærere enn barnehager i andre områder. Vi støtter derfor forslaget om en egen tilskuddsordning til dette formålet. Unio mener at satsing på flere barnehagelærere i levekårsutsatte områder bør skje uavhengig av målsettingen om 50 prosent barnehagelærere, og vi mener et slikt tilskudd er nødvendig selv når man når målet om 50 prosent barnehagelærere. Vi mener en satsing på 20 mill. kroner ikke er tilstrekkelig og foreslår at tilskuddet minst økes til 50 mill. kroner. Vi viser til at en tilsvarende satsing i Oslo kommune alene beløper seg til 100 mill. kroner.

Økte bevilgninger for å rekruttere og beholde lærere

Unio har over lang tid vært opptatt å rekruttere og beholde flere lærere. Sentralt i dette er å redusere andelen ansatte i undervisningsstillinger uten lærerutdanning og vi mener følgende tiltak bør prioriteres:

- Videreføre pågående og etablere nye tilrettelagte studieløp for alle lærerutdanninger for å kvalifisere ansatte i undervisningsstillinger uten fullført lærerutdanning. Dette finansieres enten ved at gjennomføring skjer som del av tilsetting, eller ved stipend slik at gjennomføring kan skje ved siden av jobb. Det må avsettes om lag 10 mill. kroner til etablering av slike nye ordninger, utover de som allerede har startet. Nyetableringene må rettes mot regioner med særskilt høy andel uten fullført lærerutdanning i undervisningsstillinger.
- Utvide ordningene med ettergivelse av studielån slik at den dekker flere geografiske områder og fag. Tilgjengelig offentlig statistikk viser klart at det er betydelige rekrutteringsutfordringer også andre steder enn i Finnmark og i Nord-Troms.
- Gi alle nye lærere rett til veiledning av høy kvalitet og et introduksjonsprogram gjennom det første yrkesåret. Introduksjonsprogrammer bør også rettes mot lærere som har vært lenge ute av yrket. Midlene til veiledningsordningen for lærere i grunnskolen må

videreføres og styrkes i 2022-budsjettet. Tilskuddet gis foreløpig bare til veiledning i grunnskolen. Det trengs både en større grad av forpliktelse for kommunene, for eksempel gjennom lovfesting av ordningen, i tillegg til økte bevilgninger slik at ordningen treffer alle lærere som er nye i yrket, også de i barnehage og videregående opplæring. En utvidelse av veiledningsordningen til å gjelde alle nyansatte i grunnskolen har en kostnad på om lag 100 mill. kroner.

Satsing på økt lærertetthet i videregående opplæring

Unio vil særskilt understreke den høye andelen ansatte i undervisningsstillinger uten fullført lærerutdanning i videregående opplæring. Økt lærertetthet og flere kvalifiserte lærere er viktige forutsetninger for at flere elever blir sett og får den oppfølgingen de trenger. Dette er viktige forutsetninger for Fullføringsreformen. Samtidig vet vi at store klasser er en betydelig utfordring i videregående opplæring. Flere lærere er spesielt viktig for kunne fange opp elever som står i fare for falle fra. I dag mangler en stor andel lærere i videregående opplæring både godkjent lærerutdanning og nok kompetanse i fagene de underviser i.

Læremidler

Unio viser til at det i de siste årene har vært en reduksjon i bevilgningene til nye læremidler i forbindelse med fagfornyelsen. I forslaget til budsjett for 2022 nevner ikke regjeringen Solberg læremidler. Bevilgningene til læremidler i forbindelse med fagfornyelsen er hittil vesentlig lavere enn under innfasingen av Kunnskapsløftet. Det bevilges heller ikke særskilte midler til videregående opplæring. For å være på samme nivå som i 2020, må det bevilges ytterligere 80 mill. kroner til kommunene og fylkeskommunene.

Unio forventer at budsjettbehandlingen sørger for at videregående opplæring blir særskilt prioritert for å legge til rette for at elevene får bedre læremidler i forbindelse med fagfornyelsen.

Helse- og omsorgstjenester

Unio mener budsjetttrammene for helse- og omsorgstjenestene i 2022 ikke er tilstrekkelige for å gjøre tjenestene i stand til å reetablere tilbud og ta igjen etterslepet etter pandemien, gi fullverdig rehabilitering og omstille i tråd med ambisjonene i perspektivmeldingen eller gjøre helse- og omsorgstjenestene rustet til neste krise.

Regjeringen Solbergs budsjettforslag gir sykehusene en vekst på 1,5 mrd. kroner, som knapt dekker demografiendringene. Kommunenes handlingsrom reduseres, se egen omtale.

Regjeringen har i budsjettforslaget fulgt opp to anmodningsvedtak knyttet den kritiske mangelen på helsepersonell. Det ene er en handlingsplan for rekruttering og det andre er en opptrappingsplan for helsepersonell i høyere utdanning. Begge disse planene har gode beskrivelser av utfordringsbildet, men mangler både handling og opptrapping.

Regjeringen Støre har nå en gylden anledning til å sette en ny kurs. Sykehusene må få økte rammer, og det må innrettes spissede statlige tiltak som sikrer at kommunene kan utvikle en helsetjeneste i tråd med befolkningens behov.

Statlig rekrutteringstilskudd som sikrer nødvendig kompetanse

Det må utvikles en forpliktende opptrappingsplan for å sikre tverrfaglige tjenester i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Starten på dette bør allerede i 2022 være et statlig rekrutteringstilskudd, som insentiv for kommunene til å skaffe seg nødvendig kompetanse til å oppfylle lovkravene og ivareta pasientbehovene på en forsvarlig måte. Ergoterapeuter og jordmødre bør prioriteres særlig, da mange kommuner ennå ikke oppfyller lovkravet av 2017/2020 om å ha denne kompetansen tilgjengelig til sine innbyggere.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Midlene til helsestasjon og skolehelsetjeneste fra 2013-2020 videreføres. Dette er nå 1 mrd. kroner, i tillegg til tilskudd på 380 mill. kroner, blant annet til nytt kompetansesenter som skal etableres i 2022. Unio mener disse midlene må være utgangspunktet for regjeringens varslede opptrappingsplan for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Vi vet at under halvparten av midlene, som er bevilget av Stortinget, har gått til formålet. Det må i samarbeid med kommunene etableres et statlig insentiv/finansieringssystem overfor kommunene som sikrer at tjenesten utvikles i tråd med behovene. Midlene Stortinget har bevilget til tjenestene de siste årene må i sin helhet gjøres tilgjengelig for dette formålet.

Mer forebygging styrker bærekraften i helse- og omsorgstjenesten

For stramme budsjetter gjør det vanskelig å fatte langsiktige beslutninger. Et sentralt grep for å sikre et bærekraftig helsevesen, vil derfor være å øke de økonomiske rammene for helsesektoren. Bærekraftsmålene er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene. I denne sammenhengen er bærekraftsmål 3, som skal sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, av særlig betydning. Unio mener dette må gjenspeiles i budsjettet for 2022. Manglende prioritering av rehabilitering og forebygging vil føre til økt ulikhet, og for noen også fattigdom. I tillegg vil det føre til økt trykk på pleie- og omsorgstjenestene. Det er ikke bærekraftig. En bærekraftig helsetjeneste innebærer å prioritere rehabilitering, forebygging, læring og mestring. Dette krever tverrfaglig og tverretatlig samarbeid.

Det er nødvendig å satse på folkehelse og forebyggende helsetjenester som bidrar til å redusere behovet for behandling. Universelle folkehelseiltak, slik som fysisk aktivitet, bidrar til å redusere risikoen for blant annet overvekt, muskel- og skjelettlidelser, hjerte- og karsykdommer, lungesykdommer, diabetes type 2 og kreft. Dette er pasientgrupper som har blitt hardt rammet av pandemien. En større andel eldre gjør at det er behov for å styrke tilbudet innenfor forebyggende helsetjenester, tverrsektorielt folkehelsearbeid, behandling og rehabilitering. I OECD-rapporten *Health at a Glance 2019* hevdes det at Norge bør bli bedre til å forebygge før sykdom inntreffer. Samme rapport påpeker at vi bør komme tidlig til med pasientnære helsetiltak for å hindre at sykdom utvikler seg. I kommunene er dette vanskelig å gjennomføre, da det er forebyggende og helsefremmende tiltak som er mest utsatt ved innstramminger.

Rehabiliteringsreform helt nødvendig

Helseforbundene i Unio deltar i et nettverk av 21 aktører som tar til orde for at Norge trenger en rehabiliteringsreform. Nettverket mener det er helt nødvendig med en rehabiliteringsreform som tar tak i utfordringene, behovene og mulighetene på rehabiliteringsområdet. Spesielt har nettverket trukket fram behovet for å tydeliggjøre organisering og ledelse av

rehabiliteringstilbudet på ulike nivåer og vekslingen mellom dem. Vi trenger en rehabiliteringsmodell som tydeligere enn i dag gir nasjonale forløpsbeskrivelser og kliniske retningslinjer, og som presiserer når ulike aktører skal inn i pasientens forløp, hvordan de skal koordinere innsatsen og hvilke typer faglig innsats pasienten skal tilbys. Det er nødvendig å finansiere en rehabiliteringsreform for å sikre bemanning, slik at det er mulig for spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten å følge opp sitt ansvar.

Vi registrerer at regjeringen Støre har fulgt nettverkets anbefaling om å «utrede en tydeligere organisering og ledelse av rehabiliteringstilbudet på ulike nivåer». Dette må også speiles i bevilgningene i budsjettet.

Systematisk ernæringsarbeid må styrkes med kliniske ernæringsfysiologer

Unio støtter videreføringen av det treårige modellutviklingsprogrammet *Klinisk ernæringsfysiolog som ressurs for omsorgstjenesten*, men mener tilskuddet på 5,1 mill. kroner er alt for lavt for å lykkes med formålet om å styrke det systematiske ernæringsarbeidet og den ernæringsfaglige kompetansen i omsorgstjenesten. Grupper med høy risiko for, og forekomst av, ernæringsrelaterte helseutfordringer må fanges opp, og ernæringsutfordringer må forebygges og behandles også i den kommunale helse- og omsorgstjenesten, i helsestasjon og hos fastlege. Kliniske ernæringsfysiologer vil være en helt sentral del av det tverrfaglige arbeidet med å forebygge og behandle ernæringsutfordringer hos disse sårbare gruppene.

Øk øvre aldersgrense for mammografiscreening

Gjennom Mammografiprogrammet i Norge får alle kvinner mellom 50 og 69 år tilbud om mammografi hvert andre år. Målet er å oppdage kreft tidlig, før symptomer oppstår, og med det redusere dødeligheten av brystkreft.

Studier av brystkreft i WHO og EU dokumenterer at organisert screening også reduserer dødeligheten av brystkreft for kvinner i alderen 70 til 74. I Norge er forekomsten av brystkreft blant kvinner i alderen 70-74 år relativt høy, med om lag 210 tilfeller per 100 000 kvinner per år. Sett i lys av den relativt høye forekomsten av brystkreft hos kvinner mellom 70 og 74 år, og anbefalinger fra WHO og EU, mener Unio at øvre aldersgrense for mammografiscreening bør økes fra 69 til 74 år.

Unios krav til helse- og omsorgstjenestene i statsbudsjettet for 2022:

- De samlede økonomiske overføringene til spesialisthelsetjenesten i 2022 må økes betraktelig; 3 mrd. kroner utover bevilgningsnivået til drift og aktivitet i 2021, for å legge til rette for omstilling og utvikling gjennom investeringer i bygg, utstyr, IKT og kompetanse hos ansatte. Unio ber om at det i oppdragsdokumentet legges tydelige føringer for at økt intensivkapasitet og spesialisert rehabilitering prioriteres. Dette er helt nødvendig for å sikre bærekraftig og samfunnsøkonomisk beredskap.
- Det må utvikles en forpliktende handlingsplan for den kommunale helse- og omsorgstjenesten med blant annet øremerkede midler og et årlig rekrutteringstilskudd på minst 50 mill. kroner til lovfestet helsepersonell.

- Midlene bevilget til helsestasjon og skolehelsetjeneste fra 2013-2020 videreføres. Det etableres et statlig finansieringssystem for tjenesten som utgangspunkt for den varslede opptrappingsplanen for helsestasjon og skolehelsetjenesten.
- Det settes av midler til en opptrappingsplan for frisklivstilbud og hverdagsrehabilitering. Alle kommuner må ha frisklivstilbud og hverdagsrehabilitering innen 2025.
- Det må finansieres en rehabiliteringsreform som tar tak i utfordringene, behovene og mulighetene på rehabiliteringsområdet, samt at det må øremerkes midler til rehabiliteringstjenester og samhandling om pasientforløp.
- Rehabilitering, palliasjon og psykisk helse bør være særskilt representert i helsefelleskapene, og det må innføres krav som sikrer en bred kompetansesammensetning, inkludert rehabiliteringskompetanse, i sykehjem.
- Øvre aldersgrense for mammografiscreeningen bør økes fra 69 til 74 år.
- Modellutviklingsprogrammet for klinisk ernæringsfysiolog som ressurs for omsorgstjenesten styrkes fra 5,1 til 20 mill. kroner per år, og utvides til å inkludere også øvrige deler av den kommunale helse- og omsorgstjenesten.
- Unio ber regjeringen Støre sørge for at det avsettes ressurser til å gi et reelt innhold til rekrutteringsplan for kritisk helsepersonell og til opptrappingsplan for flere studieplasser for helsefagutdanningene. Planene som er skissert i Solberg-regjeringens budsjettforslag mangler tiltak, virkemidler og ressurser til å møte utfordringsbildet.

Høyere utdanning og forskning

For svak vekst i forskningsbevilgningene

Realveksten i den samlede forskningsbevilgningen er på 2,03 prosent. Dette innebærer at forskningsandelen av BNP er 1,07 prosent. Andelen var 1,14 prosent i 2020, men falt til 1,06 prosent i 2021. Dette er for lavt til å utgjøre det taktskiftet vi trenger for å møte store kunnskaps- og omstillingsbehov.

Også Hurdalsplattformen er for lite ambisiøs i forskningspolitikken. Forskning og kunnskap koples i for liten grad på arbeidet med å løse samfunnsutfordringene. Det varsles ikke noe opptrapping i forskningsbevilgningene, utover å utvikle en strategi for å få næringslivet opp på 2 prosent av BNP. Den kraftfulle omstillingen Norge trenger for å nå klimamålene og utvikle nye arbeidsplasser forutsetter at den offentlige FoU-andelen trappes opp til minimum 1,5 pst i inneværende stortingsperiode. Unio har i sitt innspill til ny langtidsplan for forskning og høyere utdanning bedt om at den må inneholde en forpliktende opptrappingsplan til finansiering av forskning.

Det må vises bredde i forskningen

Hurdalsplattformen omtaler forskerrekuttering, men stipendiater, postdoktorer og andre unge forskere er ikke spesifikt nevnt. Stipendiater og postdoktorer er forsinket i sine prosjekter som følge av korona. Her etterlyser Unio konkrete tiltak for å sikre finansiering av forlengelse.

Forskning er samfunnsberedskap, og regjeringen må i sin tilleggsproposisjon synliggjøre verdien av grunnforskning og vise vilje til å prioritere bredden av forskningssektoren.

Solberg-regjeringens budsjettforslag innebærer en realøkning for de teknisk-industrielle instituttene på 3,7 pst. For de samfunnsvitenskapelige instituttene og miljøinstituttene er det imidlertid en realnedgang tilsvarende ABE-kuttet på 0,5 pst, mens primærnæringsinstituttene med dette budsjettforslaget videreføres på samme nivå. Dette svekker grunnlaget for en kunnskapsbasert forvaltning på de områdene der disse instituttene har sin kjernekompetanse. Hurdalsplattformen omtaler instituttsektoren som «sentral», men mangler politikk for å styrke forskningsinstituttene. For å sikre best mulig rammevilkår for instituttsektoren, mener Unio at det må utarbeides en opptrappingsplan for grunnfinansiering til et nivå på 25 prosent over en femårsperiode (mot gjennomsnittlig 10 prosent i dag).

Svakt på museumsforskning

Solberg-regjeringen følger ikke opp ambisjonene i museumsmeldingen. Forslag til statsbudsjett inneholder 5 mill. kroner til stipendiatstillinger, men dette utgjør ikke det forskningsløftet museene er forespeilet. Hurdalsplattformen sier ingenting om forskning i museene. Museene har forskningsoppdrag og representerer vår kollektive hukommelse. Unio mener det må avsette midler til museumsforskning i tråd med Museumsmeldingen og anbefalingene i rapporten «Vilje til forskning».

Høyere utdanning – ABE-kutt og distriktsprofil

Solberg-regjeringen foreslår sitt åttende strake ostehøvelkutt. Det betyr at statlig UH-sektor nå har kuttet til sammen 1,7 mrd. kroner. For 2022 utgjør kuttet 200 mill. kroner. På toppen av dette kommer ytterligere 100 mill. kroner i kutt, hvorav deler tas fra grunnbevilgningene. Unio reagerer også på kuttene i pensjonsutgifter, som overstiger institusjonenes egne beregninger. Samlet sett rammer dette institusjonenes kjerneaktiviteter.

Unio er fornøyd med at Hurdalsplattformen vil fjerne ABE-kuttene.

Det er positivt at det varsles en langsiktig investeringsplan for bygg og utstyr tilknyttet revidert langtidsplan for forskning og høyere utdanning. Videre er det positivt at Hurdalsplattformen varsler en økning av basisfinansieringen for universiteter og høyskoler. Plattformen innebærer imidlertid en tydelig dreining i retning desentralisering av utdanningstilbud, mens den generelle politikken for høyere utdanning mangler. Fokuset er på enkelte profesjonsutdanninger og på kortere etter- og videreutdanning tilpasset arbeidslivets behov, ikke minst i distriktene. Dette er viktige mål, men hoveddelen av norsk høyere utdanning er ordinær gradsutdanning. Det må gjenspeiles i statsbudsjettet. Regjeringen Støre må prioritere fullfinansiering av studieplasser og finansiering av etter- og videreutdanningsreformen. Reetablering av en fullverdig høyere utdanningsinstitusjon på Nesna må finansieres med hjelp av friske midler.

Studentvelferd

Pandemien har ført til psykisk uheld hos studenter. Unio har tidligere bedt om økte bevilgninger til Studentsamskipnadene for å styrke det psykososiale velferdstilbudet. Vi

mener det er positivt at regjeringen satser på dette arbeidet, og at bevilgningene til dette må styrkes i tråd med intensjonene i Hurdalsplattformen.

Vi ser positivt på at regjeringen Solberg i sitt budsjettforslag satser på flere studieplasser. Samtidig mener vi det er for svakt at budsjettforslaget ikke er mer ambisiøst når det gjelder å bedre boligsituasjonen for studenter. Dette rimer dårlig med rekordstor søkning til høyere utdanning. Høye bokostnader er en av hovedårsakene til at studenter er avhengig av å jobbe ved siden av studiene.

En tilstrekkelig god utdanningsstøtte vil bidra til å sikre heltidsstudenter. Derfor er vi skuffet over at regjeringen Solberg ikke øker utdanningsstøtten. Heller ikke Hurdalserklæringen er tydelig på hvordan den vil legge til rette for heltidsstudenter, og Unio vil fortsatt kreve at støtten må økes til 1,5 G.

Politi

Per 3. kvartal 2021 står 282 ferdig utdanna politi uten jobb. For å sikre disse ansettelse trengs det 306 mill. kroner. Vi registrerer videre en negativ utvikling når det gjelder andelen midlertidige ansettelser i politiet. Tall fra 3. kvartal 2021 viser at hele 1063 ferdig utdanna fra de fires siste kullene ved Politihøgskolen er i midlertidige stillinger. Dersom disse midlertidige stillingene hadde vært hele faste stillinger ville antall årsverk vært betydelig redusert. Dette skyldes at ansatte i midlertidige stillinger er i korttidsengasjementer som innebærer at flere stillinger dekker opp et fast årsverk. Med mindre grad av midlertidighet ville politidekningsgraden vært lavere.

Jobb til ferdig utdanna politi

Unio krever en økning i politibudsjettet på 306 mill. kroner for å sikre ferdig utdanna politi jobb og for å opprettholde bemanningen i tråd med nærpolitireformens intensjoner om *et politi som er operativt, synlig og tilgjengelig, og som har kapasitet og kompetanse til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger, og sikre innbyggernes trygghet.*

Lav kapasitet på etter- og videreutdanning

Vi har gjennom flere år registrert at kapasiteten på etter- og videreutdanning ved Politihøgskolen er for lav. Antall studieplasser for etter- og videreutdanning bør økes med 450 plasser (15 pst), noe som er beregnet å koste 57 mill. kroner. Politihøgskolen tilbyr etter- og videreutdanning med høy kvalitet innenfor etterforskning, operativt politiarbeid, politiledelse, organisasjonsutvikling, forebygging og mangfold, sivil rettspleie og forvaltning og utdanning for jurister. I tillegg tilbys masterutdanning innen etterforskning, politivitenskap og politiledelse. Vi vil særlig trekke fram at en økt satsing innen etter- og videreutdanning er avgjørende for å lykkes med etterforskningsløftet.

Den norske kirke

Budsjettforslaget viderefører tilskuddet til Den norske kirke på samme nivå som de senere årene. Dette gir Den norske kirke mulighet til å fokusere på sitt oppdrag når landet er i ferd med å åpne opp igjen etter pandemien.

Regjeringen Solberg skriver i budsjettforslaget at: «Finansieringa skal leggje til rette for at kyrkja held fram som ei landsdekkjande folkekyrkje med ei sterk lokal forankring. [...] Dette byggjer på at prestenesta har gode vilkår, og at kyrkjebygga blir haldne i hevd.» Vi regner med at også Støre-regjeringen vil se denne sammenhengen.

Den norske kirke har fortsatt betydelige rekrutteringsproblemer. At staten viderefører rammene til Den norske kirke gir arbeidsgiver og fagforeningene mulighet til å fokusere på å snu denne trenden.

Ikke overraskende er slutføring av delingen av Opplysningsvesenets fond mellom Den norske kirke og staten et mål for Regjeringen i 2022. Unio forventer i den sammenheng at boligordningene for prester videreføres slik det er foreslått i ny lov for Opplysningsvesenets fond. Både staten og kirken må videreføre boligordninger for prestene som er gode og som bidrar til rekruttering.

Vennlig hilsen

Unio

Ragnhild Lied
Leder

Erik Orskaug
Sjeføkonom

Kopi:

Arbeids- og sosialkomiteen
Familie- og kulturkomiteen
Helse- og omsorgskomiteen
Justiskomiteen
Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen
Parlamentariske ledere
Partigruppene på Stortinget
Regjeringen

Unio har over 380.000 medlemmer: lærere, lektorer, førskolelærere, sykepleiere, forskere, politi, prester, fysioterapeuter, ergoterapeuter, diakoner, skatterevisorer, konsulenter, ledere, radiografer, maskinister og bibliotekarer

Unio vil sikre og videreutvikle velferdsstaten og samfunnets fellesverdier : sikre full sysselsetting : øke forskningen : kjempe mot offentlig fattigdom og privatisering av sentrale offentlige tjenester : øke verdsettingen av utdanningsgrupper i offentlig sektor : sikre gode trygde- og pensjonsordninger

Unio

UTDANNINGS
FORBUNDET

**FORSKER
FORBUNDET**

**POLITIETS
FELLESFORBUND**

 Presteforeningen

ergoterapeutene

 **AKADEMIKER
FORBUNDET**

Det Norske Diakonforbund

Skatterevisorenes
Forening

